

LÆRER — for — LIVET

»DET OVERBEVISTE IKKE DE KRITISKE FORÆLDRE, DE KLAGEDE IGEN»

Det, jeg har lært i Danmark, har jeg fået smeltet godt sammen. Man udvikler sig, jeg er ikke den Feray, der flygtede for 28 år siden. Jeg er mere mikset, universel, det giver en anden styrke, siger Feray Dembin.

AF THORKILD THEJSEN

Sammen med deres treårige søn i klapvogn flygtede Feray Dembin og hendes mand for snart tredive år siden fra militærstyret i Tyrkiet. De var aktive på den politiske venstrefløj, og efter militærkuppet i 1980 blev livet næsten umuligt for dem, arbejde som undervisere kunne de helt sikkert ikke få, for hele uddannelsessystemet er styret stramt af staten.

”Min mand arbejdede for Kurdistan Socialistparti, og jeg arbejdede i ungdomsforeningen, og når man både er socialist og kurder, er livet farligt i Tyrkiet, så vi flygtede og kom så til Danmark i 1984. Vi havde en søn på tre år, både min mand og jeg havde universitetsuddannelse, alle vores eksamenspapirer blev oversat af Dansk Flygtningehjælp, men vi kunne ikke bruge vores uddannelser. Jeg var 27 år, og siden jeg var otte-ni år, havde jeg drømt om at blive lærer, nu stod jeg så med en tyrkisk gymnasielæreruddannelse, som ikke kunne bruges,” fortæller Feray Dembin. I dag har hun to sønner og tilmed et barnebarn og er den stolte lærer for en specialklasse på tolvte år i Ishøj. Sammenlagt har hun undervist i 28 år på Strandgårdskolen i samme kommune.

JEG TROR IKKE, JEG ER EGNET TIL JOBBET

”Vi startede så at sige helt forfra. Vi begyndte på sprogskole, men seks måneder senere spurgte min sagsbehandler mig, om jeg ville have et job på en aftenskole for indvandrere, hvor jeg skulle lære analfabetiske kvinder at læse. Det gik jeg straks i gang med, og nogen tid efter fortalte samme sagsbehandler mig, at Københavns Dag- og Aftenseminarium oprettede en læreruddannelse for indvandrere. Hun mente, at jeg måtte kunne få merit for en del af de fag, jeg havde haft på universitetet i Ankara, og jeg ville gerne have en dansk læreruddannelse, så jeg søgte dispensation i

Undervisningsministeriet. Det eneste, jeg blev fritaget for, var sjovt nok kristendomskundskab, og i september 1986 begyndte jeg på KDAS.

Det var spændende og udfordrende at komme i gang med studiet, alt var jo helt nyt. Et fremmed sprog og andre studiemåder. Men samme måned opfordrede nogle af mine kolleger på indvandrerhøjskolen mig til at søge et job som tosproglærer i Ishøj. Jeg regnede overhovedet ikke med at få det, for der var jo mange tyrkere i Danmark, men de kommer fra små landsbyer og har ingen eller en meget kort uddannelse, mens jeg ligesom de andre politiske flygtninge havde en universitetsuddannelse. Jeg kom til samtale i skoleforvaltningen, hvor jeg slet ikke var en god ansøger; jeg sad faktisk og sagde: 'Jeg tror ikke, jeg er egnet til jobbet, for jeg kan ikke...'. Men de svarede bare: 'Jo, det er du. Du er begyndt at tage læreruddannelsen, det er godt. Det bliver nok hårdt med studier om aftenen og arbejde om dagen, men det skal du nok klare'."

VI HAVDE INGEN PLANER OM AT SLÅ RØDDER I DANMARK

To måneder efter at Feray Dembin var begyndt på seminariet, fik hun arbejde på Strandgårdskolen, og i fire år begyndte hendes dage med turen til Ishøj fra Brøndby Strand, hvor familien boede, og efter et fuldt skema som støtte- og modersmålslærer tog hun tilbage til hjemmet for at være lidt sammen med sønnen; fire dage om ugen gik turen derefter videre til aftenstudierne i Skovlunde.

- Det lyder som et hårdt liv?

"Det var ikke nemt. Vores søn var blevet seks og gik i børnehaveklasse. I dag tænker jeg nogle gange: 'Hvordan kunne jeg klare det?'. Det var virkelig hårdt. Først og fremmest, fordi Danmark var et nyt land for os, og vi havde ikke valgt det. Det var ikke vores drøm; det var noget, vi blev påtvunget. Inden militærkuppet havde min mand og jeg haft et godt liv i Ankara – både socialt og økonomisk. Så var vi pludselig i et nyt land, der overhovedet ikke lignede det, vi kom fra. Klima, kultur, sprog – alt var anderledes. Vi havde ingen planer om at slå rødder i Danmark, vi havde derimod et håb om demokrati i vores hjemland – Tyrkiet uden militærstyre. Men de turbulente år efter kuppet havde gjort os stærkere, vi trøstede hinanden og sagde, at nu havde vi i hvert fald fået frihed. Vi var ikke angste, hver gang det ringede på døren.

Jeg tror, at jeg havde arbejdet på Strandgårdskolen en måned, da jeg tænkte: 'Ja, det er hårdt. Men det er lige meget, om jeg bliver i Danmark eller rejser tilbage til Tyrkiet på et eller andet tidspunkt, det her lærer mig mange ting'. Det var noget helt andet. Hvis jeg skulle arbejde på en folkeskole i Danmark, var jeg nødt til at have nogle andre redskaber og udvikle mig. Og hvis vi kom tilbage til Tyrkiet, ville jeg kunne tage det med. Det var også spændende, jeg kunne godt lide det."

VI KLARER DET, DER ER KUN FIRE ÅR TILBAGE

"Men hårdt var det," gentager Feray Dembin. "Jeg havde arbejdet, da jeg gik på universitetet i Ankara, men hverken min dagligdag på Strandgårdskolen eller seminariet lignede noget, jeg var vant til. Plus det, at vi havde et barn. Min mand havde også fået arbejde, og jeg kan huske, at jeg, når jeg kom hjem efter klokken 23 om aftenen, savnede at tale tyrkisk eller kurdisk. Jeg var under oplæring alle steder, og jeg havde dårlig samvittighed, følte mig mange gange splittet alle tre steder. Jeg var der ikke 100 procent, tænkte jeg. Nogle gange kunne jeg sige til min mand, at jeg ikke orkede mere, men han svarede hver gang. 'Jo, det gør du, vi klarer det, der er kun fire år tilbage!'. Han var en stor hjælp. Men jeg savnede min søn, når jeg var væk fra ham, så mindst en gang om ugen tog jeg ham med på seminariet for at være bare lidt sammen med ham. Vores studievejleder, Chris Messell, viste meget interesse, når han var med, så en dag sagde han: 'Jamen, mor, hvorfor skal du igen ud til Chris' skole? Du har også den anden skole. Hvorfor?'. Men både på arbejdspladsen og seminariet fik jeg utrolig opbakning og støtte. Der blev sat pris på, at jeg gjorde det."

JEG BETRAGTER MIG IKKE SOM MUSLIM, SÅ FORÆLDRENE VAR SKEPTISKE

- Og nu er du så her på skolen på 28. år?

"Ja, og meget har forandret sig, men jeg er stadig glad for det. I 1986 var de fleste elever på skolen fra Tyrkiet, både kurdiske og tyrkiske, og så var der nogle få pakistanske og marokkanske elever. I begyndelsen underviste jeg i dansk som andetsprog på flere klassetrin, og i de mindre klasser havde jeg både matematik, hjemkundskab, idræt og kristendomskundskab."

- Hvordan klarer I den udfordring, at mange af eleverne kommer med en muslimsk baggrund?

"Det var ikke helt nemt dengang. Jeg er fra en familie, hvor jeg aldrig blev opdraget efter muslimske regler. Jeg betragter mig ikke som muslim, så forældrene var skeptiske. Jeg var ny, og jeg var kvinde. Min sociale baggrund lignede heller ikke ret meget deres. Og så var jeg kurder. Jeg var hverken muslim eller rigtig tyrker. Altså, det var ikke noget, jeg gik og propagerede med, men da jeg blev konfronteret af forældrene, meldte jeg ud, at jeg ikke var muslim. Det var bestemt ikke okay, mente de. Og da de fandt ud af, at jeg ikke var kommet til Danmark, fordi jeg var blevet gift med en tyrkisk mand heroppe, men at jeg var flygtning, var der flere, der klagede over mig.

På forældremøderne præsenterede jeg mig og sagde: 'Læg aldrig skyld på, hvem jeg er – nu er jeg i Danmark – nu kan jeg leve, som jeg er'. Men det rensede ikke luften. Det gav tværtimod kold luft omkring mig, og så klagede de igen."

- Man kan jo ikke bare klage over, at du har en anden holdning?

“En kurder kunne ikke undervise deres børn i tyrkisk, mente de. Paradokset var dengang, at jeg talte rigstyrkisk, og det var der ingen af dem, der kunne, alle forældrene talte lokaltyrkisk ude fra landsbyerne. Men jeg følte mig ikke stærk. Jeg var jo flygtet fra mit fødeland, fordi jeg var kurder, og der ikke var nogen ytringsfrihed, og så skulle jeg i Danmark igen have noget med de problemer at gøre. Det sugede energi.

Da jeg det første år skulle underskrive eksamensbeviserne for de 9. klasse-elever, jeg havde undervist, ville den tyrkiske ambassade ikke acceptere min underskrift, fordi jeg var ulovligt i landet i deres øjne. Men Ishøj Kommune og skoleforvaltningen bakkede mig 100 procent op. Man vidste godt, at jeg var politisk flygtning, og man kendte mine holdninger, men dem var man ligeglad med. ‘Folk bliver valgt efter kvalifikationer her’, svarede forvaltningen.”

ALDRIG, ALDRIG MERE UNDERVISE I TYRKISK

“De klager kom der så ikke noget ud af, og det var selvfølgelig en stor lettelse,” fortæller Feray Dembin. Men det overbeviste ikke de kritiske forældre, de klagede igen.

“Så kom næste fase, hvor der blev klaget over, at jeg ikke brugte ret meget tyrkisk ideologi i min modersmålsundervisning. Kemal Atatürk fyldte alt for lidt, mente klagerne. Jeg kørte jo min undervisning i tyrkisk parallelt med det, der foregik i klasserne. Hvis de havde efterårsemne der, have de også efterårsemne på tyrkisk hos mig. Så én gang mere skulle skoleforvaltningen høre, hvad jeg kunne sige til mit forsvar. Jeg forklarede igen, at fordi det er en dansk skole, de går på, så underviser jeg ikke, som om det er en tyrkisk skole. Både forvaltningen, Strandgårdskolens ledelse og mine kolleger har altid støttet mig, så jeg følte mig aldrig alene med al den turbulens, men da jeg fik mit eksamensbevis fra seminariet, tænkte jeg, at nu ville jeg aldrig, aldrig mere undervise i tyrkisk, så jeg gjorde de hold, jeg havde, færdige, og så valgte jeg andre fag.”

- Efter nogle år tager du også en uddannelse i specialpædagogik, Hvorfor det?

“Det var vist egentlig, fordi jeg følte, at der skulle ske noget nyt. Der skulle oprettes to klasser for udviklingshæmmede, altså vidtgående specialundervisning for elever med generelle indlæringsvanskeligheder. Det kunne jeg godt tænke mig at prøve, så jeg kom ind i et spændende lærerteam og tog så speciallæreruddannelsen. I min barndom drømte jeg jo om at blive lærer. Jeg ville rejse til provinsen, hvor der var fattige børn, som jeg skulle være lærer for. Altså, noget med de svage i samfundet – meget idealistisk. Det er ikke fattige provinsbørn, jeg underviser i dag. Men det er børn, der har brug for nogle voksne, som virkelig brænder for dem. Og det er min styrke. Klassen består af otte elever med meget forskellige diagnoser.”

- De mistroiske, klagende forældre er fortid?

“De er i den grad fortid, det ligger mange år tilbage. Det var de første tre år, og der har aldrig været noget lignende siden. Tyrkiske, kurdiske og pakistanske forældre er meget autoritetstro. Når

barnet begynder i skolen, siger forældrene til læreren: 'Kødet er dit, knoglerne er mine'. Altså: du kan gøre alt ved mit barn, bare han lærer det, han skal. Den kulturelle mentalitet er jeg også vokset op med, men jeg er en anden i dag. Jeg har mange års lærererfaring, og jeg stoler også på min faglighed, og jeg er blevet farmor. Jeg føler mig stærk og føler, at vi gør et godt stykke arbejde. Nu har jeg også ti års erfaring som speciallærer og kender forældrenes følelser. Jeg har hver dag lyst til at komme på arbejde, jeg føler mig privilegeret. Og det, jeg har lært i Danmark gennem min uddannelse, mit arbejde, mine kolleger og min sociale omgangskreds, det hele, har jeg fået smeltet godt sammen. Man udvikler sig, jeg er ikke den Feray, der flygtede for 28 år siden. Jeg er mere mikset, universel, det giver en anden styrke."

FERAY DEMBIN (1957)

Magister i filosofi fra Ankara Universitet, 1982

Politisk flygtning, 1984

Lærer fra Københavns Dag- og Aftenseminarium, 1991

Linjefag: hjemkundskab og religion (senere: dansk som andetsprog)

Lærer ved Strandgårdskolen i Ishøj, 1986 -

Speciallæreruddannelse, 2000

Thorkild Thejsen er journalist og lærer, exam.pæd. PD. Chefredaktør for fagbladet *Folkeskolen* / folkeskolen.dk 1987-2010. Korrektur: Anne Marie Henningsen, teksten.dk

Lærer for Livet er et treleddet formidlingsprojekt der i anledning af skolejubilæet i 2014 skal sætte fokus på lærernes skiftende roller og centrale betydning for skolens udvikling. De tre indbyrdes sammenhængende projekter er en indsamling af lærererindringer, en vandreudstilling om 200 års lærerskikkelser og en serie filmede lærerinterviews.

Lærer for livet er blevet til i et samarbejde mellem journalist Thorkild Thejsen, Sekretariatet for Skole i 200 år og dk4.

Projektet Lærer for Livet er finansieret af Lærerstandens Brandforsikring.